

Niektóre określenia form, wielkości, barw bursztynu

Podstawowymi miarami bursztynu używanymi przez bursztyniarzy był dekagram i kilogram. W ich żargonie mówi się o, np. „dwo dekowej bryłce”. Innymi zwrotami żargonowymi są: kora, czyli zwietrzała część bryłki jantaru; żużlak to rodzaj bursztynu o silnej porowatości; tzw. sklejka to bursztyn rozwarstwiający się (spękany i łupliwy) w nim występuje najwięcej inkluzji; bursztyn czysty to surowiec przejrzysty; morski (tzn. z morza) posiada zagładzone krawędzie czasem oblepiony muszelkami (*Balanus improvisus*); pompowany (tzw. z pompy, kopany) różnica między nim, a morskim¹ jest taka że, czasem posiada bardziej zwietrzałą powierzchnię oraz widać na niej świeże uszkodzenia powstałe podczas wydobywania metodą mechaniczną (surowiec kopany czyli bursztyn rosyjski z kopalni sambijskich łatwo można odróżnić od kopanego na Mierzei Wiślanej czy poławianego, gdyż posiada głębokie nie zagładzone wżery i bardziej porowatą korę. Surowiec Ukraiński jest kolorystycznie trochę inny i posiada grubszą korę). Bursztyn połupany (tzw. z refulera) pochodzi z refulowania (Pogłębiania torów wodnych) dna, np. Zalewu Wiślanego czy dróg wodnych. Charakteryzuje się on silnym potrzaskaniem wewnątrz jak i na zewnątrz.

W żargonie bursztyniarzy poszczególne wielkości brył surowca nazywa się: klocki (około 17 dekagramów i więcej), kawałki (charakteryzujące się wielkościami rzędu około 6 – kilkunastu dekagramów), hawajka (to znaczy bryłki o rozmiarach powyżej 0,5 dekagramów do kilku dekagramów - nazwa pochodzi od nazwy naszyjników z końca lat 50 tych „Hawajka” na takie korale potrzebny był surowiec wielkości od 0,5 - kilku dekagramów), bębnowka (mianem tym określa się surowiec od grama do kilku gramów), sieczka (czyli drobnica) poniżej grama, topik (surowiec który z powodu wielkości nie da się go obrobić).

Surowiec bursztynowy może przybierać całe spektrum barw: kredowy (biały), mleczny, chmurzasty (wewnątrz posiada mgiełkę), mydlak (czyli nieprzezroczysty żółtawy), żółty – miodowy przejrzysty (czyli o barwie miodowej, której pewne odcienie wskazują, iż surowiec jest miękki, czyli stosunkowo „młody” i łatwo ulega uszkodzeniom), zielony (czyli posiada co najmniej jedną powierzchnię czarną lub w środku występują ciemne zanieczyszczenia organiczne), czarny (im ciemniejszy surowiec tym jest on bardziej kruchy a jednocześnie tym twardszy – naprawdę jest to kolor czerwony tak ciemny że gdy nie patrzy się pod światło jest czarny), czerwony, brązowy, szarawy (taką barwą charakteryzują się tzw. żużlaki), niebieski, łaciaty.

---

¹ surowiec kopany czyli bursztyn rosyjski z kopalni sambijskich łatwo można odróżnić od kopanego na Mierzei Wiślanej czy poławianego, gdyż posiada głębokie nie zagładzone wżery i bardziej porowatą korę. Surowiec Ukraiński jest kolorystycznie trochę inny i posiada grubszą korę.

Piotr Trześnia przedwojenny bursztynnik z Gdyni podaje taką terminologię – „jasno żółty (bursztyn przejrzysty – nazwa techniczna klar). ...żywica która twardniała stopniowo na powietrzu, tworzyła sople w kształtach skorupowatych i jest to bursztyn prawie zawsze przejrzysty, nazywany łuskowy (nazwa techniczna szlauba), a kiedy do żywicy domieszała się zawartość komórek roślinnych, bursztyn stawał się mętnym. Bursztyn o wyglądzie mętnym w różnych odcieniach żółtych, nazywa się bastard (nazwa techniczna taka sama).

Jeżeli zmętnienia w masie przezroczystej rozdzielone są w postaci chmur ostrych, mówimy o bursztynie płomyku (nazwa techniczna flumig).

Zmętnienie w masie przezroczystej w postaci mgły, to bursztyn mglisty (nazwa techniczna cloudy).

Bursztyn zabarwiony na białą – bywa często całkiem biały jak mleko, ze względu na swój wygląd dostał nazwę : bursztyn mleczny (nazwa techniczna milk-knochig).

Wyjątek stanowi rzadki bursztyn, kompletnie czysty jak lód, często zabarwiony białymi chmurami, zwany lodem (nazwa techniczna lód - blas). Bursztyn ten szlifowany daje ogień nie ustępujące w niczem brylantom.

Bardzo rzadki okaz to bursztyn z odcieniem zielonym i bursztyn piankowy.

Kiedy żywica była jeszcze w stanie płynnym i wówczas domieszały się do niej różne obce naleciałości, powstał z niej bursztyn we wszystkich odcieniach nieczyst, który zwiemy sekundą” (tak samo nazwa techniczna).

Nazwy bursztynu od lat trzydziestych do dziś trochę się zmieniły, powodem tego była nie tylko wojna wraz z migracjami ludzi ale też to że Język Polski jest językiem żywym i dlatego ciągle się zmienia.

Literatura:

Trześniak P.

1932 O bursztynie, jedynym rodzimym klejnocie Polskim, [w:] Morze Polskie
Gdynia - Wybrzeże z ilustracjami 1921-1932, s. 152-155, Wąbrzeźno.

1937 Naukowy i fachowy opis o bursztynie, Toruń.

Źródło: Stanisław Mikołajun z Mikoszewa (rybak, bursztyniarz i bursztynnik) 2006 – 2007 rozmowy.